

Redakcija lista odgovaza na pitanja čitalaca

1. ŠTA SE SMATRA NUŽNIM SMJEŠTAJEM?

Po zakonu o stambenim odnosima, nužnim smještajem smatra se prostorija koja osigurava stanare od elementarnih nepogoda a njihovo pukućstvo od oštećenja. U stvari, to nije stambena prostorija, jer nije građena ni namjenjena za korisnike stana. Nužni smještaj može se sastojati od jedne ili više prostorija.

Stanovanje u nužnom smještaju ne znači i stansko pravo. Ono je strogo privremenog karaktera, jer ne postoje potrebni uvjeti za stanovanje. Od nužnog smještaja razlikuju se radnički stanovi na gradilištima, u barakama i sličnim prostorijama, oni također imaju privremeni karakter i nisu stanovi u smislu zakona o stambenim odnosima.

Kao prostorija za nužni smještaj upotrebljavaju se loši stanovi koji se nalaze izvan kategorija. To su jednim dijelom i šupe, koje se adaptiraju za privremeno stanovanje. Nužni smještaj dodjeljuje se uglavnom rastavljenom bračnom drugu, koji je po rješenju arbitražne komisije dužan da se iseli iz stana. Dodjeljuje se i nosiocima stanarskog prava i drugim stanarima, kojima je otkazan ugovor o korištenju zbog toga, što se njime koriste protivno ugovoru i nanose mu štetu (ako ometaju druge stanare u korištenju njihovih stanova, ako duže od tri mjeseca ne plaćaju stanarinu, itd.). Konačno, nužni smještaj dobiva i stanar, odn. nosilac stanarskog prava, kad prestaje njegova funkcija za koju je vezano korištenje stana.

Nužni smještaj osigurava osoba koja daje otkaz, a ako ona to ne može učiniti, ta dužnost pripada stambenom organu općinske skupštine, na čijem se teritoriju nalazi stan iz kojeg se vrši iseljenje.

Inače, nužni smještaj mora se osigurati kasnije, prilikom izvršenja presude o iseljenju iz stana. Međutim, kako ni to nije lako osigurati, u pravnoj nauci smatra se da nužni smještaj treba da bude osiguran u okviru parnice, kojom se traži otkaz ugovora o korištenju stana.

P. P.

2. POVEĆANJE NAKNADE ZA VRIJEME BOLOVANJA

Prema članu 56. zakona o zdravstvenom osiguranju (Službeni list SFRJ broj 22/62) osiguranik, koji prima naknadu ličnog dohotka za vrijeme bolovanja, utvrđenu u smislu člana 55. istog zakona,

a na bolovanju se nalazi duže od jedne godine, ako se u međuvremenu opći prosjek ličnih dohodaka povećao najmanje za 5%, može tražiti u toku bolovanja da mu se naknada ličnog dohotka poveća za postotak nastalog povećanja, u kom slučaju radniku pripada povećanje naknade od prvih dana idućeg mjeseca u kome je podnijet zahtjev. Za vrijeme bolovanja radnik nema pravo da učestvuje u raspodjeli u privrednoj organizaciji, jer za to vrijeme prima naknadu ličnog dohotka po zakonu o zdravstvenom osiguranju, u čiju osnovicu ulaze i primanja koja su radniku isplaćena na osnovu raspodjele po periodičnom obračunu (član 54. zakona), odnosno završnom računu.

P. P.

3. U ZADNJE VRIJEME SVE SU ČEŠĆA PITANJA ŠTA JE MJENICA, KAKO I DA LI SE KORISTI U NAŠEM PRIVREDNOM SISTEMU?

Mjenica je papir od vrijednosti, sastavljen u zakonom propisanoj formi. Izdavalac obvezuje se da će u njoj ovlaštenoj osobi, bilo sam (vlastita mjenica), bilo posredstvom druge osobe (trasirana, vučena mjenica), isplatiti označenu svotu novca u određeno vrijeme i na određenom mjestu.

Osoba koja izdaje mjenicu, zove se kod vlasnika mjenice izdavalac, a kod vučene mjenice trasant. Indosament je prijenos mjenice na drugu osobu. Onaj koji prima mjenicu, odnosno mjenični dug, jest akceptant. Osoba koja svojim potpisom na mjenici garantira da će mjenični dug biti isplaćen zove se avalist, mjenični jamac. Jamstvo može biti skriveno u vidu indosamenta i tada se zove žiro, a jamac žirant.

Svi potpisnici na mjenici (izdavalac, akceptant, avalist i indosant) solidarno odgovaraju imaoć mjenice, koji može tražiti naplatu duga od svih zajedno i od bilo koga dužnika pojedinačno. Samim potpisom na mjenici dužnik odgovara za dug. Tu se jedino može isticati prigovor o nepostojanju osnove za preuzimanje mjenične obaveze. Žiranti mogu isticati isti prigovor kao glavni dužnik, ali ne mogu isticati prigovor da je imalac mjenice dužan da se najprije obrati glavnom dužniku. Kad isplati dug, posljednji žirant ima pravo da traži regres od prethodnog žiranta i od glavnog dužnika, akceptanta.

Naplata mjeničnog duga ne može se tražiti prije dospelosti, a poslije toga, ako dug nije izmiren,

imalac mjenice podiže protest radi očuvanja svojih prava, a zatim kod suda tužbom traži izdavanje mjeničnog platnog naloga protiv jednog ili svih mjeničnih dužnika.

Mjenična prava i obaveze zastarjevaju protiv glavnog dužnika, akceptanta i izdavaoca kod vlastite mjenice za tri godine od dospelosti, a protiv indosanata i trasanta za godinu dana od protesta, dok regresna potraživanja zastarjevaju za šest mjeseci. Međutim, po isteku ovih rokova može se podići tužba za naknadu štete i zbog neosnovanog bogaćenja u roku od tri godine.

Pored ostalih papira od vrijednosti (ček, konosman, tovarni list, polica osiguranja, skladišnica,

dionica, itd.) mjenicom se često koriste građani, i to naročito kad uzimaju potrošačke kredite kod komunalnih banaka. Građani koji dobivaju kredit od banke izdaju banci bjanko nepopunjenu mjenicu, koju potpisuje glavni dužnik kao akceptant i dva, odnosno tri žiranta. Ako glavni dužnik prestane otplaćivati uzeti kredit, banka popuni mjenicu za ostatak duga i podiže protest, a zatim traži preko suda izdavanje mjeničnog platnog naloga protiv svih dužnika. Iako banka ima ugovor sa glavnim dužnikom i mogla bi da na toj osnovi ostvaruje svoje potraživanje kao građansko-pravno obavezu, ona uzima mjenicu, jer mjenično potraživanje može mnogo brže i efikasnije ostvariti.

P. P.